

Natuurtoets bestemmingsplan Oentsjerk 2012

Planbeschrijving

Het plangebied omvat de bebouwde kom van Oentsjerk en het landgoed Stania State met de aanliggende weilanden tot aan de Earnebuorren en de sportvelden, parkje, bosstroken en weilanden aan de oostkant van het dorp tot aan de Kaetsjemuiwei.

Het bestemmingsplan beoogt conservering van de bestaande ruimtelijke situatie. Daarom geeft deze toets aan welke soorten in het plangebied mogelijk voorkomen. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen zal de aanwezigheid van deze soorten nog wel onderzocht moeten worden. Enige uitzondering is de aanleg van een parkeergelegenheid ten zuiden van het bestaande (te kleine) parkeerterrein van Staniastate.

Werkwijze

De meeste informatie over beschermde natuurgebieden en flora en fauna is ontleend aan het Ecologisch Ontwikkelingsplan Tytsjerkseradiel 2009, aangevuld met gegevens uit rapporten, die betrekking hebben op Oentsjerk. Het plangebied is te voet verkend om de biotopen, die geschikt zijn voor (beschermde) soorten toe te voegen aan de soorten, die volgens de genoemde literatuur eerder in het veld zijn vastgesteld.

Gebiedsbeschrijving (leefgebieden)

Oentsjerk ligt op een zandeiland als een voorpost van het oostelijker gelegen Drents plateau met aan de westzijde veengronden, die verder westelijk overgaan in kleigonden. Aan de oostzijde liggen ook veengronden, die aansluiten bij de (dek)zandgronden van het Drents plateau. De zandgrond is lemig tot zwak lemig (zonder keileemlaag) en ten zuiden van de Douwelaan ondiep afgegraven. De zandgronden hebben een podzolbodem waarop vroeger heidevelden lagen. De heide is geheel ontgonnen, waarbij de harde podzollaag is gebroken.

Bij deze ontginning zijn de bouwlanden omgeven door sloten, waarlangs spontaan elzensingels uitgroeiden, die regelmatig werden gekapt voor het (brand)hout. Het bouwland is later in weiland gewijzigd. De hoger gelegen zandgronden, grenzend aan waterrijke veengronden, waren niet alleen aantrekkelijk voor landbouw, maar ook voor bewoning. Door de nabijheid van Leeuwarden vestigden zich in de 17^e eeuw rijke stedelingen, die fraai beboste landgoederen aanlegden, waarvan Staniastate een bekend voorbeeld is. Midden in de bebouwde kom van Oentsjerk ligt het kleinere Heemstrastate. Als belegging werden er stroken hakhoutbos aangelegd, die periodiek voor het hout gekapt werden. In de ruilverkaveling Tietjerkseradeel (1985) is opnieuw bos aangelegd nabij Staniastate. Ook nu wonen er velen, die werken in Leeuwarden. Omgekeerd komen de stedelingen wandelen op Staniastate en fietsen in het boomrijke coulisselandschap, onderdeel van het Nationaal landschap de Noardlike Fryske Wâlden.

Gebiedsbescherming

De Natuurbeschermingswet 2005 bepaalt de bescherming van natuurgebieden, zoals de Europese Habitat- en Vogelrichtlijngebieden, die deel uitmaken van Natura 2000, de (Provinciale) Ecologische Hoofdstructuur en natuurgebieden buiten de EHS. De bescherming houdt bij Natura 2000 gebieden niet op bij de grenzen van de natuurgebieden, omdat sommige (doel)soorten elders foerageren (eten). De EHS verbindt de (grote) natuurgebieden met elkaar. Zo is de Bouwe Pet aangelegd als verbinding tussen het N 2000 gebied Grote Wielen en het Ottema-Wiersmareservaat en verder oostelijk het Houtwiel. Het plangebied ligt op ca 1 km van de EHS. Het plangebied vervult geen rol voor de doelsoorten van de Grote Wielen of de Bouwe Pet.

De dichtbij gelegen natuurgebieden Oentsjerkster polder en Aldstjerkstermar ten westen van Oentsjerk zijn belangrijk voor weide- en watervogels. De landbouw streeft er ook naar om de weidevogels te beschermen door samen te werken met de vogelwacht in een Skriezekrite. Deze en overige (kleinere) natuurgebieden worden beschermd door het bestemmingsplan Buitengebied en zijn in beheer bij Staatsbosbeheer of It Fryske Gea.

Soortbescherming

Binnen de grenzen van het bestemmingsplan zijn door de Flora- en faunawet beschermde soorten aanwezig, waarmee rekening gehouden moet worden. Algemeen geldt de zorgplicht: er moet voorafgaand aan werkzaamheden worden nagegaan waar dieren voorkomen omdat het doden of verwonden van dieren niet is toegestaan. De mate van bescherming kent 3 categorieën van licht tot zwaar.

Categorie 1 beschermde soorten.

Hiervoor geldt in het geval van ruimtelijke ingrepen een algemene vrijstelling.

Kleine zoogdieren (egel, muizen), amfibieën (kikker, pad) kunnen in rommelige hoeken van tuinen of opslagterreinen voorkomen, maar ook in de weilanden (haas, muizen). Het weiland waarop de parkeergelegenheid wordt aangelegd is hier een voorbeeld van.

Categorie 2 beschermde soorten.

Hiervoor geldt, dat er alleen met een goedgekeurde gedragscode gewerkt mag worden.

Voor verschillende soorten werkzaamheden (zoals baggeren, bouwrijp maken, etc) zijn gedragscodes gemaakt. Hiertoe behoren de steenmarter, die mogelijk in het plangebied voorkomt en enkele soorten planten.

Categorie 3 beschermde soorten.

Dit zijn de strikt beschermde soorten, waarvoor in principe geen ontheffing wordt verleend, maar door compensatie en mitigatie het voortbestaan van de soorten gewaarborgd moet worden.

Hiertoe behoren alle soorten vleermuizen. De oude bomen (met holten), de beschutte vijvers en oude gebouwen op Staniastate kunnen door vleermuizen bewoond worden. De gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en watervleermuis zijn aangetroffen (info Staatsbosbeheer).

Ook de grote vijver achter Heemstrastate en de tuin rond Kylstraweg 2 lijken zeer geschikt voor (water)vleermuizen. De dwergvleermuis kan in (bijna) elke gebouw verblijven, omdat openingen van 2 cm voldoende zijn om in een spouwmuur te komen. De grotere laatvlieger zoekt ook de bebouwde kom op. Daarom zal er bij sloop van gebouwen moeten worden beoordeeld en zo nodig onderzocht of er verblijfplaatsen zijn. Omdat vleermuizen foerageren langs elzensingels en bomenlanen en deze routes daartoe beschermd worden (voorbeelden: Rode singel, Dr Kylstraweg, singels om weilanden) zal voor het eventueel kappen gekeken moeten worden of er alternatieve routes voorhanden zijn.

In de kerk aan de Wynzerdyk zit een kolonie Grootoorvleermuizen.

Binnen het plangebied komen voor zover bekend geen strikt beschermde planten, amfibieën, vissen en insecten voor.

Vogels

Broedende vogels zijn beschermd (met hun nest). De nesten van soorten, die het hele jaar hun nest bewonen of jaarlijks naar hetzelfde nest terugkeren zijn jaarrond beschermd (mussen, roofvogels en kolonievogels). In het park bij Heemstrastate zit een roekenkolonie, die te veel overlast veroorzaakte. De roeken zijn met een ontheffing van de wet verjaagd. In het dorp leven vooral zangvogels (waaronder mussen). Op beide states zijn ransuilen aangetroffen en op Staniastate zit een nest van een havik of buizerd. Oentsjerk is een dorp dat rijk is aan bomen en dus aan bos- en zangvogels.

Conclusies en aanbevelingen

In de bestaande situatie moet er met enkele (zwaar) beschermde soorten dieren rekening gehouden worden, namelijk vleermuizen. Daarom is bij het slopen van gebouwen of het kappen van oude bomen met holten of het kappen van lanen nader onderzoek noodzakelijk.

Omdat broedende vogels beschermd worden mogen er in de broedtijd (voor de meeste soorten van 15 maart tot 15 juli) geen nesten verstoord worden. Voor soorten vogels, die hun nest jaarrond bewonen (zoals mussen) zijn mitigerende maatregelen nodig (zoals het aanbieden van alternatieve nestmogelijkheden). Nesten kunnen voorkomen in bomen, struiken, in weilanden, aan de waterkant, maar ook in/aan gebouwen.

Januari 2012, Frank Kwant.